

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до проведення практичних занять та організації самостійної і
індивідуальної роботи з навчальної дисципліни**

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія».

Укладачі: доктор політичних
наук, професор, професор кафедри
політичних
наук і права Наумкіна С. М.
кандидат політичних наук,
старший викладач Дмитрашко С. А.

Одеса - 2024

УДК 32(07)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного
університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 14 від 25 квітня 2024 року)*

Рецензенти:

Коч С. В., доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Гедікова Н. П., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Наумкіна С. М., Дмитрашко С. А. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Міжнародні відносини» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія»]. Одеса : Університет Ушинського. 2024. 76 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Міжнародні відносини» містять навчально-тематичний план практичних занять, завдання до практичних занять, питання для обговорювання, закріплення й перевірки знань здобувачів, питання та завдання для самостійного опрацювання певної частини курсу, творчо-аналітичні завдання, приблизну тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні рекомендації щодо їх виконання, тестові завдання, питання до екзамену, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю з поясненнями, список рекомендованих джерел інформації, додатки.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
РОЗДІЛ 1. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи.....	8
РОЗДІЛ 2. Зміст практичних занять та завдання для самостійної роботи здобувачів.....	16
РОЗДІЛ 3. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних науково-дослідницьких завдань.....	46
РОЗДІЛ 4 Контрольні засоби перевірки результатів практичної та самостійної роботи	50
Система оцінювання	60
Рекомендовані джерела інформації.....	67
Додаток А.....	70
Глосарій.....	72

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Міжнародні відносини» відноситься до компонентів обов'язкової частини освітньо-професійної програми «Політологія» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія».

Дисципліна «Міжнародні відносини», яку здобувачі вищої освіти вивчають на третьому курсі навчання, серед форм освітнього процесу, включає лекції, практичні заняття, самостійну роботу здобувача, ІНДЗ та інші форми роботи. Завершується вивчення курсу складанням екзамену.

«Міжнародні відносини» – одна з актуальних дисциплін у підготовці фахівців політологів. Світ вступив у період трансформації. Криза світового лідерства, війна Росії проти України, жорсткий політичний реалізм у захисті інтересів держави вимагають від політиків знань й навичок приймати відповідальні рішення. Україні, яка одночасно творить власну державу та взаємодіє з іншими державами, міжнародними організаціями та захищає власний суверенітет потрібні спеціалісти в галузі політичного стратегування, здатні до прогнозування розвитку міжнародних відносин.

Україна потребує уміння дивитися на світ з позицій України. Воєнні часи вимагають укріплення становища держави, захисту національних інтересів, посилення національної безпеки, об'єднання суспільства. В Університеті Ушинського робиться чимало для підготовки фахівців з політології. Ефективне політичне керівництво, неможливе сьогодні без активної співпраці на локальному, національному, міжнаціональному рівні, адже присутній чинник впливу інтеграційних тенденцій Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького простору. Майбутні політологи покращують знання та навички дослідження міжнародних відносин, глобального та регіонального розвитку, транскордонного співробітництва та навчаються виробляти рекомендації до вирішення проблемних питань у внутрішніх та закордонних справах. Отримані знання та навички з специфіки міжнародних відносин сформуєть необхідні інструменти аналізу сучасного світового політичного процесу.

Мета навчальної дисципліни «Міжнародні відносини»: сформувати у здобувачів систему спеціальних знань щодо міжнародних відносин задля поглибленого засвоєння науково-практичних основ міжнародних відносин шляхом реконструкції історичних типів

міжнародних відносин та виявлення тенденцій розвитку сучасної світової політики; забезпечити сучасним інструментарієм аналізу зовнішньої політики суб'єктів міжнародних відносин.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 2 Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами усно і письмово у професійній діяльності

ПРН 4 Мати навички професійної комунікації

ПРН 9 Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політологічній сфері на основі опанування класичної та сучасної політологічної думки.

ПРН 11 Застосовувати інструментарій нормативної та імперичної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

ПРН 13 Вміти аналізувати публічну політику та місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

ПРН 20 Професійно виконувати політико-організаційні, дорадчі та консультативні функції на регіональному, національному та міжнародному ринках праці.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- зміст найважливіших категорій і понять міжнародних відносин;
- особливості предмету та методів політології міжнародних відносин;
- етапи розвитку міжнародних відносин;
- основні події в міжнародних відносинах на сучасному етапі;
- основні закономірності функціонування системи міжнародних відносин;
- характер та особливості сучасної світової політики;
- процеси глобалізації та фрагментації в сучасному світі.

уміти:

- характеризувати сутність та специфіку принципів сучасного міжнародного порядку;
- виділяти основні закономірності та тенденції світового та українського політичного процесу, а також виокремлювати коло проблем, які пов'язані з геополітичним виміром зовнішньої та внутрішньої політики будь-якої держави
- застосовувати у практичній діяльності основні поняття і категорії

теорії міжнародних відносин;

- визначати кризові ситуації та способи їх розв'язання у міжнародних відносинах;
- визначати мотиви, цілі та інтереси суб'єктів міжнародних відносин;
- використовувати аналітичні підходи до аналізу міжнародної політичної ситуації, міжнародних політичних процесів і явищ, дослідження суб'єктів міжнародної політичної діяльності та міжінституціональних зв'язків, а також розробляти цілісні програми політичних досліджень;
- практикувати в сфері суспільно-політичної діяльності, приймати участь в розробці рекомендацій для органів влади, міжнародних, суспільно-політичних організацій, місцевих і регіональних органів самоврядування.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 03. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні компетентності:

СКО2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях.

СК13. Професійно виконувати політико-організаційні, дорадчі та консультативні функції на регіональному, національному та міжнародному ринках праці.

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин		
		Денна	Заочна	
Модуль 1. Міжнародні відносини				
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти міжнародних відносин				
1	<i>Семінар</i> Міжнародні відносини як суспільне явище	2	1	
1	<i>Семінар</i> Міжнародні відносини як суспільне явище	2		
2	<i>Семінар</i> Історія досліджень міжнародних відносин	2		
2	<i>Семінар</i> Історія досліджень міжнародних відносин	2		
3	<i>Семінар</i> Політичний реалізм та ідеалізм як класичні теорії міжнародних відносин	2		
3	<i>Семінар</i> Політичний реалізм та ідеалізм як класичні теорії міжнародних відносин.	2		
4	<i>Семінар</i> Модерністська методологія та постмодернізм у дослідженні міжнародних відносин.	2		
4	<i>Семінар</i> Модерністська методологія та постмодернізм у дослідженні міжнародних відносин.	2		
5	<i>Семінар</i> Види та форми міжнародних відносин	2		
5	<i>Семінар</i> Види та форми міжнародних відносин	2		
6	<i>Семінар</i> Міжнародна система	2		
6	<i>Семінар</i> Міжнародна система	2		
Змістовний модуль 2. Історичні типи міжнародних відносин.				

7	<i>Дискусія</i> Вестфальська система і міжнародні союзи Нового часу	4	1
8	<i>Ігрове моделювання</i> Віденська система міжнародних відносин	4	
9	<i>Семінар</i> Міжнародні відносини першої третини ХХ століття. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин.	2	1
9	<i>Семінар</i> Міжнародні відносини першої третини ХХ століття. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин.	2	
10	<i>Семінар</i> Міжнародні відносини у міжвоєнний період.	2	
10	<i>Семінар</i> Міжнародні відносини у міжвоєнний період	2	
11	<i>Круглий стіл.</i> Міжнародні відносини в період Другої світової війни. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.	4	1
12	Кейс-стаді Міжнародні конфлікти	4	
	Змістовний модуль 3. Міжнародні відносини в період біполярності.		
13	<i>Семінар</i> Зародження біполярного світу і конфронтація.	2	1
13	<i>Семінар</i> Зародження біполярного світу і конфронтація	2	
14	<i>Дискусія</i> Завершення епохи біполярності. Міжнародне значення розпаду СРСР та створення нових незалежних держав.	4	
	Змістовний модуль 4. Сучасні міжнародні відносини. Світовий порядок у ХХІ ст.		
15	<i>Ігрове моделювання</i> Міжнародні відносини у ХХІ ст.	4	1
	Усього:	60	6

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі вищої освіти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

У процесі навчання здобувачі активно взаємодіють з викладачем та між собою, виконуючи пошукові та дослідницькі завдання. Практичні заняття дозволяють розглядати теоретичні знання як інструмент формування компетентностей, необхідних для вирішення проблем політологічного і управлінського характеру, пов'язаних з політикою. На практичних заняттях здобувачі пояснюють міжнародні політичні факти і явища на основі отриманої інформації з різних джерел, аналізують, верифікують інформацію. Важливою складовою навчання здобувачів є виховання уміння аналізувати міжнародні відносини, систематизувати та інтерпретувати знання, які несуть наукову і прикладну складову, розуміти основні тенденції світового політичного процесу. Для формування логічного мислення та всебічного погляду на міжнародні відносини велике значення мають заняття на яких будуть розглядатися теорії міжнародних відносин, що дозволить розуміти методологічні підходи до дослідження міжнародних відносин та застосовувати їх у своєму аналізі світового політичного процесу.

Перед початком підготовки до семінарських занять рекомендовано ознайомитися з планом заняття, прочитати і коротко законспектувати основні ідеї, положення теми. Уміння працювати з першоджерелом, теоретичною науковою літературою, інформаційно-аналітичними матеріалами засобів масової інформації та новинами міжнародного характеру є необхідною умовою вивчення «Міжнародних відносин». На семінарських заняттях здобувачі застосовують отримані знання для формування навички дослідницької діяльності. Перевірку засвоєння своїх знань здобувачі здійснюють за допомогою питань і завдань для самоконтролю, наведені під кожним планом заняття.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальною дисципліни.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувача вищої освіти – це активні форми індивідуальної і колективної діяльності, спрямовані на закріплення пройденого матеріалу, формування навичок аналітичної роботи та вміння на практиці реалізовувати отримані знання.

Самостійна підготовка здійснюється у таких формах:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій;
- опрацювання підручників та посібників;
- опрацювання наукової літератури та першоджерел;
- самостійне вивчення питань до практичних занять на основі навчальної, монографічної, довідкової літератури, документів, матеріалів, періодичних видань, інформаційних баз даних;
- підготовка письмових завдань з самостійної роботи відповідно до заданого плану до кожної з тем навчальної дисципліни;
- підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- підготовка до екзамену.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем вищої освіти у процесі самостійної роботи й виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, вноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався під час аудиторних навчальних занять.

Консультативна допомога здобувачу надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій (Понеділок, Четвер 14.30-15.30);
- листування за допомогою електронної пошти (svetlana.naumkina@gmail.com ; Dmytrashko.SA@pdpu.edu.ua) (у форматі 24/7);
- відеозустріч, аудіоспілкування або чат консультації, за домовленістю з ініціативи здобувача (-ів) вищої освіти, індивідуальні , групові – ZOOM, Teams 365 в робочі дні .

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
Модуль 1. Міжнародні відносини				
1	Тема 1. Міжнародні відносини як суспільне явище	6	11	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
2	Тема 2. Історія досліджень міжнародних відносин	6	11	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
3	Тема 3. Політичний реалізм та ідеалізм як класичні теорії міжнародних відносин.	6	11	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
4	Тема 4. Модерністська методологія та постмодернізм у дослідженні міжнародних відносин.	6	12	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
5	Тема 5. Види та форми міжнародних відносин	6	11	Усне опитування,

				індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
6	Тема 6. Міжнародна система	6	12	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
	Змістовний модуль 2. Історичні типи міжнародних відносин.			
7	Тема 7. Вестфальська система і міжнародні союзи Нового часу.	6	10	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
8	Тема 8. Віденська система міжнародних відносин	6	11	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
9	Тема 9. Міжнародні відносини першої третини ХХ століття. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин.	6	10	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка

				практичних завдань, екзамен
10	Тема 10. Міжнародні відносини у міжвоєнний період.	6	11	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
11	Тема 11. Міжнародні відносини в період Другої світової війни. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.	6	10	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
12	Тема 12. Міжнародні конфлікти	6	11	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
	Змістовний модуль 3. Міжнародні відносини в період біполярності.			
13	Тема 13. Зародження біполярного світу і конфронтація.	6	10	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен

14	Тема 14. Завершення епохи біполярності. Міжнародне значення розпаду СРСР та створення нових незалежних держав.	6	11	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
	Змістовний модуль 4. Сучасні міжнародні відносини. Світовий порядок у XXI ст.			
15	Тема 15. Міжнародні відносини XXI ст.	6	10	Усне опитування, індивідуальна, групова співбесіда, перевірка практичних завдань, екзамен
	Усього:	60	162	

РОЗДІЛ 2.
ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти міжнародних
відносин

Тема 1. Міжнародні відносини як суспільне явище

Практичне заняття № 1. Семінар «міжнародні відносини як
суспільне явище» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Поняття міжнародних відносин. Основні риси міжнародних відносин.
2. Об'єкт і предмет дослідження міжнародних відносин.
3. Ю. Кукулка про складність дослідження міжнародних відносин.
4. Поняття «учасник» міжнародних відносин.
5. Дж. Розенау та модель оцінювання поведінки держави на міжнародній арені.

Питання до роздумів:

1. Проаналізуйте поняття «учасник» міжнародних відносин. Наведіть приклади з історії міжнародних відносин.
2. Назвіть основні особливості міжнародних відносин.
3. Визначите підходи до вивчення міжнародних відносин. Який підхід ви будете застосовувати у своїх дослідженнях?
4. Яке Ваше бачення місця навчальної дисципліни «Міжнародні відносини» у змісті навчання фахівця-політолога?
5. Які риси міжнародних відносин відомі вам? Поясніть відмінність міжнародних відносин від внутрішньосупільних відносин?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Уважно слідкуйте за міжнародними новинами. Підготуйте аналіз міжнародних новин за тиждень.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Робота в малих групах. Кожна група – прихильник однієї з теорій міжнародних відносин. Наведіть якомога більше аргументів на користь «своєї» теорії.

Завдання 2. Створіть таблицю з номінаціями «Системотворчі і несистемотворчі учасники міжнародних відносин»

Завдання 3. Адаптуйте модель Дж. Розенау та оцініть поведінку України, США, Китаю, Росії, Великої Британії та іншої держави на міжнародній арені. Елементи треба ранжувати у відповідності до держави.

Тема 1. Міжнародні відносини як суспільне явище

Практичне заняття № 2. Семінар «Міжнародні відносини як суспільне явище» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Види міжнародних відносин: за сферою суспільного життя та учасників міжнародних відносин.
2. Рівні міжнародних відносин.
3. Стани міжнародних відносин.
4. Форми міжнародних відносин.

Питання до роздумів:

1. Проаналізуйте історичні види міжнародних відносин.
2. Визначте суттєві відмінності кожного рівня міжнародних відносин.
3. Охарактеризуйте міжнародні відносини України з 1991 р.
4. Визначте стан міжнародних відносин України в різні роки з 1991 р. та поясніть політико-історичні умови міжнародних відносин України.
5. Аргументуйте пріоритети сучасних міжнародних відносин різних держав (на вибір студентів).

Завдання для самостійної роботи

1. Питання для самостійного опрацювання.

2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте дайджест новин з міжнародних відносин та виступіть ведучим програми «Міжнародна панорама».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Складіть таблицю у якій визначте та охарактеризуйте форми міжнародних відносин. Проаналізуйте їх. Результати доповіді на практичному занятті.

Завдання 2. Напишіть історію викладання міжнародних відносин, починаючи з 1991 р. до сьогодні. Зазначте університети, кафедри, де викладалися міжнародні відносини.

Завдання 3. Опишіть основні тенденції сучасних міжнародних відносин. Наведіть якомога більше аргументів, які пояснюють тенденції сучасних міжнародних відносин.

Завдання 4. Створіть таблицю з номінаціями «Види міжнародних відносин». Наведіть якомога більше аргументів, які пояснюють фактори, які впливають на види міжнародних відносин сучасних держав світу (на вибір).

Тема 2. Історія досліджень міжнародних відносин

Практичне заняття № 3. Семінар «Історія досліджень міжнародних відносин» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Реалістичний аналіз міжнародних відносин у Н. Макіавеллі.
2. Г. Гроцій як засновник сучасного міжнародного права.
3. І. Кант та концепція «вічного миру».

Питання до роздумів:

1. Як ви вважаєте, чи можна визначити Н. Макіавеллі засновником реалістичного погляду на міжнародну політику? Ваше ставлення до діяльності Н. Макіавеллі? Обґрунтуйте відповідь.

2. Поясніть, чому Г. Гроція вважають засновником сучасного міжнародного права?

3. Проаналізуйте концепцію «вічного миру» І. Канта та інтерпретуйте її у відповідності сучасного стану міжнародних відносин та війни в Україні. Які б ви надали рекомендації сучасним можновладцям та представникам громадянського суспільства?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте новини міжнародного змісту та виступіть ведучим «Міжнародної панорами».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Опрацюйте першоджерела та охарактеризуйте зміст кожного етапу дослідження міжнародних відносин (у письмовому форматі).

Тема 2. Історія досліджень міжнародних відносин

Практичне заняття № 4. Семінар «Історія досліджень міжнародних відносин» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Теорія ведення війни К. Клаузевіца.
2. Геополітика як наука. Геополітичний детермінізм.
3. Сучасні теорії геополітики.

Питання до роздумів:

1. Дослідить геополітичні теорії та визначте суттєві ознаки геополітики.
2. Визначте суттєві ідеї концепції «життєвого простору», «природних кордонів».
3. Проаналізуйте концепції «Харт-ленду», «Рим-ленду» та порівняйте з метою визначення спільного і відмінного.
4. Дослідить концепції міжнародних відносин та світової політики З. Бжезинського та Г. Кіссінджера. Порівняйте їх підходи. Яка роль і місце України в концепціях впливових американських політиків?
5. З'ясуйте роль України як геополітичного центру Європи для подальших трансформаційних змін у світовому геополітичному просторі.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте новинний матеріал з міжнародних відносин в контексте

геополітики.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 Робота з політичною картою світу. Знайдіть території, які позначені як «Харт-ленд», «Рим-ленд». Поясніть відмінність між ними.

Завдання 2. Робота в малих групах. Використовуючи прийом «занурення в епоху», поясніть появу теорій геополітики у відповідності до обставин тогочасних подій.

Завдання 3.Оберіть пропозиції, що найбільше переконали та поясніть що таке геополітика.

Тема 3. Політичний реалізм та ідеалізм як класичні теорії міжнародних відносин

Практичне заняття № 5. Семінар «Політичний реалізм та ідеалізм як класичні теорії міжнародних відносин» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Ганс Моргентау як засновник класичного політичного реалізму.
2. Шість принципів політичного реалізму в «Політичних відносинах між націями. Боротьба за владу та мир» Г. Моргентау.
3. Виникнення школи неореалізму. Теза неореалістів про системний характер міжнародних відносин.
4. Сила як сутнісна характеристика міжнародних відносин. Поняття сили та її елементи. Сила та могутність.

Питання до роздумів:

1. Прокоментуйте роль теорії «балансу сил» та «політичної рівноваги» у формуванні політичного реалізму.
2. Підготуйте політико-ідейний портрет Г. Моргентау.
3. Наведіть приклади застосування політичного реалізму в зовнішній політиці держав (на вибір).
4. Поясніть фактори максимізації безпеки як основний стимул поведінки держав.
5. Представники Республіканської партії США, які очолювали державу, дотримувались політичного ідеалізму. Опрацюйте Інтернет-

джерела та проаналізуйте міжнародну політику США. Наприклад, за Р. Рейгана, Д. Трампа.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте новинний дайджест за тиждень.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 Опрацюйте першоджерела та охарактеризуйте зміст кожного етапу дослідження міжнародних відносин (у письмовому форматі)

Завдання 2. Поясніть актуальність або спростуйте тезу про актуальність політичного реалізму у сучасній світовій політиці.

Завдання 3. Напишіть есе «Держави, що керуються політичним реалізмом та їх місце в системі міжнародних відносин»

Тема 3. Політичний реалізм та ідеалізм як класичні теорії міжнародних відносин

Практичне заняття № 6. Семінар «Політичний реалізм та ідеалізм як класичні теорії міжнародних відносин» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Раймон Арон про сутність міжнародних відносин.
2. Розвиток політичного ідеалізму.
3. «14 Пунктів» Вудро Вільсона.

Питання до роздумів:

1. Прокоментуйте позицію Р. Арона щодо сутності міжнародних відносин.
2. Охарактеризуйте основні етапи розвитку політичного ідеалізму.
3. Поясніть основні ідеї та принципи політичного ідеалізму.
4. Охарактеризуйте кожен з пунктів Вудро Вільсона. Поясніть, чому вони були розділені на обов'язкові та необов'язкові. Які з пунктів були реалізовані в політичній практиці?
5. Проаналізуйте причини створення та діяльність Лігі націй.

6. Представники Демократичної партії США, які очолювали державу, дотримувались політичного ідеалізму. Опрацюйте Інтернет-джерела та проаналізуйте міжнародну політику США. Наприклад, за Б. Клінтона, за Б. Обаму, за Дж. Байдена.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте дайджест зовнішньополітичних новин держав (на вибір студентів) та виступіть на практичному занятті.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Робота в малих групах. Кожна група – прихильник однієї з теорій міжнародних відносин. Наведіть якомога більше аргументів на користь «своєї» теорії.

Завдання 2. Оберіть теорію, яка вам близька. Поміркуйте, які політичні наслідки вона має в міжнародних відносинах.

Завдання 3. Напишіть есе про сучасний стан міжнародних відносин від імені Р. Арона, В. Вільсона або Г. Моргантау. Як ви розцінюєте у цьому контексті можливі варіанти розвитку подій в Україні?

Тема 4. Модерністська методологія та постмодернізм у дослідженні міжнародних відносин.

Практичне заняття № 7. Семінар «Модерністська методологія та постмодернізм у дослідженні міжнародних відносин» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Подолання недоліків «класичних» парадигм міжнародних відносин. К. Райт, К. Дойч, Д. Сінгер.

2. Транснаціоналізм та перегляд ролі держави як учасника міжнародних відносин.

3. Погляди Дж. Ная, Р. Когейна у праці «Транснаціональні відносини та світова політика»

4. Біхевіоризм у вивченні міжнародних відносин.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте основні критерії, які використовуються для класифікації теорії міжнародних відносин.
2. Охарактеризуйте полеміку між модерністами і традиціоналістами (другий етап Great Debats).
3. Охарактеризуйте біхевіоризм (вивчає поведінку суб'єктів міжнародних відносин) та функціоналізм (вивчає технологію такої поведінки).
4. Поясніть роль та значення «міжнародного актора» в модернізмі.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте новинний дайджест зовнішньої політики держав (на вибір).

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 Поясніть вислів «Демократії не воюють» за результатами обговорення теми заняття. Проаналізуйте, які існують інституціональні та політико-культурні запобіжники агресії в демократичних державах

Тема 4. Модерністська методологія та постмодернізм у дослідженні міжнародних відносин.

Практичне заняття № 8. Семінар «Модерністська методологія та постмодернізм у дослідженні міжнародних відносин» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Теорії цивілізацій.
2. Концепція «кінця історії» С. Хантінгтона.
3. Неомарксизм.
4. Тези І. Валерстайна: «світ-система», «світ-економіка», протистояння світового «центру» та «периферії»

Питання до роздумів:

1. Прокоментуйте підходи С. Хантінгтона до цивілізаційного розподілу світового простору. Як С. Хантінгтон визначав місце й роль України ?

2. Опишіть поняття «культура» та «цивілізація».
3. Поясніть економічні відносини між державами «першого світу», «другого світу» та «третього світу», виходячи з теорій неомарксизму.
4. Наведіть приклади застосування світ-системного аналізу міжнародної економіки та міжнародної політики.
5. Поміркуйте та визначте становище України за світ-системним аналізом І. Валерстайна (у різні періоди).
6. Прокоментуйте розвиток держав «Глобального Півдня» на початку ХХІ ст. в контексті світ-системного аналізу міжнародних відносин.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте черговий випуск міжнародних новин «Міжнародна панорама»

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Робота в малих групах із застосуванням «методу Сократа». Обговоріть теоретичний матеріал, адаптуючи висновки до міжнародної ситуації початку ХХІ ст.

Завдання 2. Проаналізуйте сучасний стан світової політики та застосуйте світ-системний аналіз І. Валерстайна.

Тема 5. Види та форми міжнародних відносин.

Практичне заняття № 9. «Види та форми міжнародних відносин» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Класифікація міжнародних відносин Радована Вукадиновича.
2. Міжнародні політичні відносини.
3. Міжнародні економічні відносини.
4. Міжнародні культурні відносини.

5. Учасники міжнародних відносин: учасник, актор, гравець, партнер, фактор, сторона.

Питання до роздумів:

1. Спробуйте визначити зв'язок між поняттями : учасник, актор, гравець, партнер, фактор, сторона.
2. Охарактеризуйте зміст міжнародних політичних відносин.
3. Дослідить на прикладі обраної держави її міжнародні економічні відносини
4. Охарактеризуйте типологію груп національних інтересів держав.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте дайджест новин зовнішньої політики держав світового політичного простору та виступіть на практичному занятті.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 . Наведіть приклади видів міжнародних відносин в конкретній політичній ситуації світової політики у відповідності до пункту 2.

Завдання 2. Поясніть важливість міжнародних культурних відносин. Наведіть прикладі впливу soft power в міжнародних відносинах.

Завдання 3. Запропонуйте свій проєкт з покращення іміджу України для країн Глобального Півдня (або на свій вибір)

Завдання 4. Робота в малих групах. Розподіл відбувається рандомно. Наведіть приклади учасників міжнародних відносин в конкретній політичній ситуації світової політики початку ХХІ століття у відповідності до пункту 3: учасник, актор, гравець, фактор, сторона.

Тема 5. Види та форми міжнародних відносин

Практичне заняття № 10. Семінар «Види та форми міжнародних відносин» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Поняття зовнішньої політики.

2. Теорія зовнішньої політики Г. Моргентау.
3. Національно-державний інтерес в теоріях Г. Моргентау та Р. Арона.
4. Суб'єктивні та об'єктивні основи зовнішньої політики.
5. Дж. Розенау про 5 основних чинників зовнішньої політики.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте зовнішню політику держави. Студенти рандомно обирають державу для аналізу її зовнішньої політики.
2. Проаналізуйте суб'єктивні та об'єктивні основи зовнішньої політики.
3. Проаналізуйте та обміркуйте чинники зовнішньої політики сучасних держав.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте випуск новин «Міжнародної панорами».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 Група ділиться на 2 команди та рандомно обирає особистість відомого дипломата та доводить пріоритетність і вигравш діяльності обраної особистості .

Завдання 2. Створіть таблицю «Методи дипломатії» та прокоментуйте дипломатичні методи української дипломатії. Використовуйте медійний контент.

Завдання 3. Підготуйте есе «Портрет відомого дипломата» (на вибір студента).

Завдання 4. Використовуючи Інтернет-контент офіційного сайту МЗС України, поясніть інтереси та цілі України в міжнародних відносинах.

Тема 6. Міжнародна система.

Практичне заняття № 11. «Міжнародна система» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Поняття та структура міжнародних систем.
2. Ієрархія міжнародних систем.

3. Найважливіші закономірності функціонування міжнародних систем.

4. Системний підхід в аналізі міжнародних систем.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте різні види міжнародних систем.

2. Охарактеризуйте теорію міжнародних систем М. Каплана.

3. Поясніть особливості та закономірності еволюції міжнародних систем.

4. Охарактеризуйте динаміку сучасної міжнародної системи.

5. Проаналізуйте концепцію Р. Арона про структурні характеристики міжнародної системи.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте випуск зовнішньополітичних новин «Міжнародна панорама».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 . Прокоментуйте вислів Г. Кіссінджера, що кожного століття з'являється країна, яка має могутність, волю, моральний та матеріальний потенціал для приведення всієї системи міжнародних відносин у відповідність до власних ідеалів і цінностей. Актуалізуйте знання з світової історії. В кожній з систем міжнародних відносин, починаючи з Вестфальської системи міжнародних відносин, домінувала країна або група країн. Поміркуйте над перспективами ХХІ століття у відповідності до вислову Г. Кіссінджера.

Тема 6. Міжнародна система.

Практичне заняття № 12. Семінар «Міжнародна система» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Типи міжнародних систем.

2. Особливості та закономірності еволюції міжнародних систем.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте категорію «міжнародна система» на

конкретно-історичних прикладах.

2. Охарактеризуйте типи окремих міжнародних систем.
3. Поміркуйте та поясніть структуру міжнародних систем.
4. Поясніть особливості різних типів міжнародних систем.
5. Охарактеризуйте специфічні якості монополярної, біполярної, поліполярної систем міжнародних відносин.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте дайджест зовнішньополітичних новин і виступіть на практичному занятті.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізуйте сучасну міжнародну систему та зробіть висновки щодо закономірностей еволюції міжнародних систем.

Завдання 2. Опишіть сучасну трансформацію міжнародної системи у поліполярну та запропонуйте свою позицію щодо інших варіантів трансформації сучасної міжнародної системи.

Змістовний модуль 2. Історичні типи міжнародних систем.

Тема 7. Вестфальська система і міжнародні союзи Нового часу.

Практичне заняття № 13. « Дискусія Вестфальська система і міжнародні союзи Нового часу» (4 год.).

Питання до обговорення:

1. Вестфальська система: характеристика епохи.
2. Передумови, принципи та особливості Вестфальської системи.
3. Форми міждержавних союзів нового часу. Дипломатія як інструментарій міждержавних стосунків.
4. Державний суверенітет й принцип «балансу сил» як політико-правові наслідки Вестфальського миру.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

- проводяться у формі обговорення визначених питань;
- всі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення;
- підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте дипломатію як інструмент зовнішньої політики держав.
2. Охарактеризуйте поняття «суверенітет» держави. Які зміни в сучасному світі відбуваються з визначенням поняття «суверенітет» держави?
3. Яке значення має національно-державний суверенітет у міжнародних відносинах?
4. Охарактеризуйте поняття «баланс сил».
5. Поміркуйте та поясніть поняття «історична міжнародна система»

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.

Підготуйте новинний випуск «Міжнародної панорами».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 . Застосовуючи прийом «прес-конференції» розпочніть дискусію та шукайте відповіді як представники політичної еліти, правлячої еліти в Мюнстері 1648 року.

Змістовний модуль 2. Історичні типи міжнародних відносин.

Тема 8. Віденська система міжнародних відносин.

Практичне заняття № 14. «Ігрове моделювання Віденська система міжнародних відносин» (4 год.).

Питання до обговорення:

1. Міжнародні системи як форми реалізації міжнародних відносин.
2. Основні характеристики і особливості Віденської системи міжнародних відносин.
3. Етапи розвитку Віденської системи та структурна організація Віденської системи.
4. Стратегії зовнішньої політики Франції, Росії, Великої Британії, Австрії, Німеччини в часо-просторі Віденської системи.
5. Формування агресивних блоків і використання міжнародних союзів і організацій в боротьбі за переділ світу в к. XIX - н. XX ст.

Методика проведення ігрового моделювання:

Ігрове моделювання – форма навчально-виховної діяльності, що імітує ті або інші практичні ситуації, а також засіб активного навчального процесу, що сприяє інтелектуальному розвитку студентів.

Викладач створює умови ігрового моделювання з метою формування професійного політологічного мислення.

Результатом ігрового моделювання є формування комунікативної й інтерактивної компетентності.

Студенти готують приклади з метою відтворення Віденського конгресу. Прийнятним є створення портретів учасників конгресу. З метою розуміння колективного ухвалення рішень відтворюються діалоги, монологи учасників Віденського конгресу. Студенти імітують виступи, бесіди, домовленості учасників конгресу.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте поняття «міжнародна система».
2. Поясніть фактори розвитку Віденської системи.
3. Охарактеризуйте причини створення та діяльність блоків «Антанта» та Троїстий Союз.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте дайджест зовнішньополітичних новин «Міжнародна панорама».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 . Змоделюйте пріоритети зовнішньої політики учасників Віденського конгресу та прокоментуйте наслідки від реалізації запропонованих пріоритетів. Доцільним є використання сторітелінгу для визначення акторів зовнішньої політики.

Завдання 2. Напишіть есе «Видатні дипломати 19 століття – К. Меттерніх та Ш.-М. де Талейран». Проаналізуйте та порівняйте методи великих дипломатів.

Змістовний модуль 2. Історичні типи міжнародних систем.

Тема 9. Міжнародні відносини першої третини ХХ століття. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин.

Практичне заняття № 15. Семінар « Міжнародні відносини першої третини ХХ століття. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Балканський вузол. Початок Великої війни.
2. Лютнева революція в Росії. Вступ США у війну.
Розстановка сил на міжнародній арені після закінчення війни.
Паризька мирна конференція та її рішення.
3. «14 пунктів» Вудро Вільсона.

4. Плани повоєнного облаштування світу.

Питання до роздумів:

1. Проаналізуйте Сараєвське вбивство і реакція на нього європейських держав.

2. Проаналізуйте початок війни Австро-Угорщини з Сербією. Оголошення Німеччиною війни Росії. Вступ у війну Франції та Англії. Позиції США, Італії, Іспанії та інших держав. Виступ Японії проти Німеччини.

3. Які фактори перетворюють війну у світову?

4. Проаналізуйте вступ у війну Туреччини. Дипломатична боротьба за нейтральні держави. Виступ Італії на боці Антанти. Приєднання Болгарії до австро-німецького блоку. Вступ у війну Румунії.

5. Проаналізуйте Лютневу революцію в Росії. Вступ у війну США. Вихід Росії з війни. Брестський мир. Розстановка сил на міжнародній арені після закінчення війни. Паризька мирна конференція та її рішення.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте новини за тиждень у рубриці «Міжнародна панорама».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши наукову літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, визначить та охарактеризуйте міжнародні відносини першої третини ХХ ст. Охарактеризуйте їх суттєві відмінності, наприклад, перебіг воєнних подій або вплив революцій на розвиток стратегічної ситуації в Європі.

Завдання 2. Проаналізуйте хід воєнних подій Першої світової війни за допомогою карти Європи.

Змістовний модуль 2. Історичні типи міжнародних систем

Тема 9. «Міжнародні відносини першої третини ХХ століття. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин».

Практичне заняття № 16. Семінар «Міжнародні відносини

першої третини ХХ століття. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин». (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Переділ колоній. Мандатна система.
2. Версальська система.
3. Договори із союзниками Німеччини та історична доля колишніх учасників Четвертого союзу.
4. Вашингтонська система.
5. Створення Ліги Націй.

Питання до роздумів:

1. Проаналізуйте хід Версальської конференції: учасники та цілі.
2. Охарактеризуйте Версальський мирний договір: зміст та історичне значення.
3. Охарактеризуйте Вашингтонську конференцію 1921-1922 рр.
4. Проаналізуйте відмінне в документах: «Договір чотирьох», «Договір п'яти», «Договір дев'яти».
5. Прокоментуйте основні принципи Версальсько-Вашингтонського міжнародного порядку.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте щотижневий дайджест «Міжнародної панорами».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши наукову літературу та скориставшись ресурсами Інтернету визначить й охарактеризуйте Версальсько-Вашингтонську систему міжнародних відносин. Охарактеризуйте суттєві відмінності двох підсистем міжнародного порядку.

Завдання 2. Створіть словник понять: «колонія», «мандат», «революція», «війна», «міжнародна організація», «Ліга Націй». Результати доповісти на практичному занятті.

Змістовний модуль 4. Історичні типи міжнародних систем

Тема 10. Міжнародні відносини у міжвоєнний період.

Практичне заняття № 17. Рольова гра «Міжнародні відносини у міжвоєнний період» (4 год.).

Питання до обговорення:

1. Мирні конференції та договори у міжвоєнний період.
2. Встановлення нацистської диктатури в Німеччині.
3. Становлення блоку агресивних держав.

Методика проведення рольової гри.

Рольова гра – постановка, в процесі якої учасники з попередньою підготовкою розігрують ситуації.

Учасники уявляють себе вигаданими персонажами, моделюють реальні зовнішньополітичні ситуації.

Учасники можуть говорити від свого імені. Краще від імені третіх осіб, пояснюючи позицію свого персонажа (громадянина, політичного лідера, представника держави).

Рольова гра посилює комунікативні навички учасників рольової гри.

Тема рольової гри: «Один день з життя в тоталітарній державі. Спосіб виживання».

Визначте мотиви та стимули індивідуальної політичної поведінки. На практичному занятті, заздалегідь підготувавшись, протягом 5-10 хвилин треба розіграти ситуацію, яка студентам не траплялася у повсякденному житті. Можна використовувати всі придатні засоби. Оскільки існує плюралізм форм політичної участі особи, тому можна розіграти від загальноприйнятих (у певній політичній культурі) до девіантних форм взаємодії особи та політики. Це допоможе імітувати ситуації та проблеми, на які немає однозначних відповідей. У висновку рекомендовано підкреслити ті моменти, в яких вдалося досягти згоди та залишити відкритими ті, що потребують подальшого обговорення.

Питання до роздумів:

1. Прокоментуйте: Генуезьку конференцію 1922 р.

Рапальський договір та його наслідки. Лозанський мирний договір та його наслідки. План Дауеса. Локарнська конференція 1925 р. та нове співвідношення сил у Європі.

2. Проблема скорочень та роззброєнь у міжвоєнній Європі.
3. Міжнародні відносини в роки світової економічної кризи 1929-1933 років.
4. Проаналізуйте причини зміни курсу А. Гітлера на відмову від Версальського договору.
5. Проаналізуйте причини агресивної політики держав: Анексія Італією Ефіопії. Громадянська війна в Іспанії.
6. Прокоментуйте політика замирення нацистської Німеччини. Аншлюс Австрії. Чехословацька криза.
7. Проаналізуйте Мюнхенську конференція: її рішення та наслідки.
8. «Стальний пакт».
9. Прокоментуйте переговори західних держав із СРСР та радянсько-німецьке зближення.
10. Проаналізуйте пакт Молотова-Ріббентропа.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Прочитайте договір між Німеччиною та СРСР, відомий як пакт Молотова-Ріббентропа.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Відтворити внутрішньополітичну ситуацію в європейських державах.

Завдання 2. Визначити мету, завдання та методи впливу на європейську арену політиків – диктаторів першої половини ХХ ст.

Завдання 3. Підготувати політичні портрети політиків першої половини ХХ ст., які визначали хід подій (на вибір студентів).

Змістовний модуль 2. Типи історичних міжнародних систем.

Тема 11. Міжнародні відносини в період Другої світової війни. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних

відносин. Політичні ідеології

Практичне заняття № 11. Круглий стіл «Міжнародні відносини в період Другої світової війни. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин» (4 год.).

Питання до обговорення:

1. Друга світова війна.
2. Створення антигітлерівської коаліції. Капітуляція Німеччини.
3. Створення ООН.
4. Основні принципи Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.

Методика проведення круглого столу:

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- кожна група обирає представників які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення.
- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, - лише до критичних виступів
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.
- проєкт підсумкового документа оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання до роздумів:

1. Проаналізуйте початок та основні причини Другої світової війни.
2. Прокоментуйте створення антигітлерівської коаліції (1941-1942 рр.). Проблема відкриття другого фронту у Західній Європі. Вступ США у війну.

3. Учасники та хід Тегеранської конференції.
4. Охарактеризуйте капітуляцію Німеччини.
5. Проаналізуйте хід завершального етапу війни на Тихому океані. Капітуляція Японії.
6. Проаналізуйте хід, учасників та наслідки рішень Потсдамської конференції. Німецьке питання.
7. Поясніть мету та завдання створення ООН.
8. Проаналізуйте китайську проблему.
9. Які зміни відбулися в Японії після війни?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте новинний дайджест для «Міжнародної панорами»

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Підготувати політичні портрети політичних лідерів періоду Другої світової війни.

Завдання 2. Обговорити сучасні наукові погляди щодо подій Другої світової війни.

Завдання 3. Визначити пріоритетні напрями діяльності ООН як універсальної міжнародної організації.

Змістовний модуль 2. Історичні типи міжнародних систем

Тема 12. Міжнародні конфлікти

Практичне заняття № 20. Кейс-стаді Міжнародні конфлікти

(4 год.).

Питання до обговорення:

1. Сутність міжнародного конфлікту.
2. Типологія міжнародних конфліктів за Ф. Бройаром та М.-Р. Джалілі.
3. Основні підходи до дослідження міжнародних конфліктів.
4. Характер, природа, сутність та функції міжнародних конфліктів.
5. Фази конфлікту.

6. Міжнародні переговори: сутність, технології, етапи.

Методика проведення кейс-стаді:

Методика проведення заняття

1. Робота в малих групах.

Вирішення міні-кейсів, ситуаційних та практичних завдань. На практичному занятті.

2. Робота в групі. Обмін ідеями:

- обговорюються можливі варіанти рішення проблеми:

- здійснюється вибір найкращого рішення

– конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення

процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення;

– підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення кейсів,

в

нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте розвиток міжнародного конфлікту за конфронтаційним сценарієм.

2. Охарактеризуйте розвиток міжнародного конфлікту за компромісним сценарієм.

3. Проаналізуйте фази конфлікту: загострення, ескалація, деескалація.

4. Наведіть приклади регулювання міжнародних конфліктів.

5. Проаналізуйте моделі попередження міжнародних конфліктів.

6. Визначте роль ООН та інших міжнародних організацій у регулюванні міжнародних конфліктів.

7. Охарактеризуйте принципи міжнародного співробітництва та аргументуйте їх дієвість/недієвість у сучасному світовому порядку.

Завдання для самостійної роботи

1. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.

Підготуйте дайджест міжнародних переговорів за попередній та поточний рік.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Оберіть приклад міжнародних переговорів з вирішенням міжнародного конфлікту та проаналізуйте його, визначивши тип, модель вирішення конфлікту за участю міжнародного посередництва.

Завдання 2. Обговорення міні-кейсів «Міжнародні переговори», «Міжнародні переговори на вищому рівні», «Міжнародні переговори на високому рівні», «Міжнародні переговори в робочому порядку».

Завдання 3. Обговорення міні-кейсів з обраними прикладами міжнародних переговорів з вирішенням міжнародного конфлікту. Проаналізуйте їх, визначивши тип, модель вирішення конфлікту за участю міжнародного посередництва. Наприклад, «човникову дипломатію» Г. Кіссінджера

Завдання 4. Організуйте роботу «експертної групи» та розробіть перелік необхідних компетентностей конфліктологів як учасників переговорного процесу і радників політичних лідерів.

Змістовний модуль 3. Міжнародні відносини в період біполярності.

Тема 13. Зародження біполярного світу і конфронтація.

Практичне заняття № 21. Семінар Зародження біполярного світу і конфронтація (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Доктрина Трумена. «План Маршала»
2. Боротьба СРСР за свої інтереси.
3. Регіональні конфлікти та умови вирішення в умовах біполярного світу.
4. Розпад колоніальної системи та вихід нових держав на міжнародну арену.

Питання до роздумів:

1. Поясніть причини утворення військово-політичних блоків у післявоєнній Європі.

3. Охарактеризуйте сутність німецька проблема в умовах створення біполярності.

4. Поясніть роль та функції регіональних конфліктів та умови їх вирішення в біполярному світі.

5. Проаналізуйте арабо-ізраїльський конфлікт. Перша арабо-ізраїльська війна. Іранська нафтова проблема. Утворення Багдадського пакту. Троїста агресія проти Єгипту.

6. Поговоримо про антиколоніальний рух. Проаналізуйте розпад колоніальної системи та вихід нових держав на міжнародну арену. Створення «Руху неприєднання» та його значення для країн, що розвиваються.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте дайджест міжнародних новин.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми **Практичні завдання**

Завдання 1 . Рандомним методом обираються студенти, які виступають як представники держав, що повинні захистити національні інтереси держави.

Завдання 2. Обговоріть геополітику біполярної системи з використанням політичної карти світу.

Змістовний модуль 3. Міжнародні відносини в період біполярності.

Тема 13. Зародження біполярного світу і конфронтація.

Практичне заняття № 21. Семінар Зародження біполярного світу і конфронтація (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Політика СРСР в країнах Східної Європи.

2. Корейська криза 1950-53 рр.

3. «Карибська криза» 1962 року та небезпека зіткнення супердержав

4. Діяльність генерала де Голля, президента Французької республіки.

5. «Нова східна політика» Віллі Брандта, канцлера ФРН.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте політику СРСР в країнах Східної Європи.

2. Проаналізуйте причини та наслідки розриву між СРСР та Югославією.

2. Проаналізуйте причини та характер початку європейської інтеграції. План Шумана.

3. Поясніть причини та сутність подій в Польщі та Угорщині в 1956 роках.

4. Охарактеризуйте діяльність РЕВ та ОВД в 50-60-х роках. Радянські заклики до мирного «співіснування».

5. Причини, характер Корейської війни 1950-53 роках та її міжнародні наслідки. 6. Візит М. Хрущова до США.

7. Американська війна в Індокитаї.

8. Поміркуйте та поясніть «Трикутник Г. Кіссінджера».

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте дайджест міжнародних новин.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 . Проаналізуйте та визначить шляхи подолання міжнародних криз. Поясніть, як світовим політикам вдалося запобігти ядерної війни.

Завдання 2. Підготуйте політичний портрет видатного дипломата ХХ ст. (на вибір студентів).

Завдання 3. Обговоріть геополітику біполярної системи з використанням політичної карти світу.

Змістовний модуль 3. Міжнародні відносини в період біполярності.

Тема 14. Завершення епохи біполярності. Міжнародне

значення розпаду СРСР та створення нових незалежних держав
Практичне заняття № 27-28. «Дискусія Завершення епохи
біполярності. Міжнародне значення розпаду СРСР та створення
нових незалежних держав.» (4 год.).

Питання до обговорення:

1. Загальноєвропейський процес та його роль у завершенні епохи блокового протистояння.
2. Остаточне врегулювання німецької проблеми та кінець Ялтинсько-Потсдамської системи.
3. Роль внутрішніх і зовнішніх чинників у розпаді СРСР.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

- проводяться у формі обговорення визначених питань;
- всі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення;
- підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте дипломатію як інструмент зовнішньої політики держав.
2. Охарактеризуйте поняття «суверенітет» держави. Які зміни в сучасному світі відбуваються з визначенням поняття «суверенітет»

держави.

3. Охарактеризуйте поняття «баланс сил».
4. Поміркуйте та поясніть поняття «історична міжнародна система»

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте новинний випуск «Міжнародної панорами».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 . Підготуйте політико-ідеологічні портрети лідерів періоду завершення біполярності.

Завдання 2. Опишіть внутрішні та зовнішні фактори епохи біполярності. Визначте, які події привели до монополярної системи.

Змістовний модуль 4. Сучасні міжнародні відносини.

Світовий порядок у XXI ст.

Тема 15. Ігрове моделювання Міжнародні відносини у XXI ст.

Практичне заняття № 29-30 . «Ігрове моделювання «Міжнародні відносини у XXI ст.» (4 год.).

Питання до обговорення:

- 1.Хто є хто в сучасному світі.
- 2.Геополітичні альянси початку XXI ст.
- 3.Глобалізація.
- 4.Фрагментація.
- 5.Глобальні виклики та дії держав щодо їх вирішення.
6. Зовнішня політика держав на сучасному етапові.
7. Широкомасштабне вторгнення в Україну 24.02.2022 р.
8. Трансформація світового порядку.

Методика проведення ігрового моделювання:

Ігрове моделювання – форма навчально-виховної діяльності, що імітує ті або інші практичні ситуації, а також засіб активного

навчального процесу, що сприяє інтелектуальному розвитку студентів.

Викладач створює умови ігрового моделювання з метою формування професійного політологічного мислення.

Результатом ігрового моделювання є формування комунікативної й інтерактивної компетентності.

Студенти готують приклади з метою відтворення Віденського конгресу. Прийнятним є створення портретів учасників конгресу. З метою розуміння колективного ухвалення рішень відтворюються діалоги, монологи учасників Віденського конгресу. Студенти імітують виступи, бесіди, домовленості учасників конгресу.

Питання до роздумів:

1. Поясніть причини формування нових світових центрів сили.
2. Прокоментуйте збільшення економічного потенціалу Китаю, Індії, Бразилії.
3. Які фактори впливають на посилення ролі регіональних держав в міжнародних відносинах – Туреччина, Індонезія, арабські держави Перської затоки?
4. Які наслідки внутрішньополітичної боротьби у США та її вплив на визначення пріоритетів зовнішньої політики держави.
5. Охарактеризуйте спрямування зовнішньої політики Росії на посилення її ролі на пострадянському просторі. Ревізія Росією системи міжнародних відносин та глобальної безпеки.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми. Підготуйте дайджест зовнішньополітичних новин «Міжнародна панорама».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 . Змодельуйте та презентуйте дії акторів міжнародних відносин в умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Доцільним є використання сторітелінгу для визначення акторів зовнішньої політики.

Завдання 2. Організуйте роботу «експертної групи»,

розробіть перелік базових компетентностей політолога, обізнаного в міжнародних процесах ХХІ століття.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ

Навчальним планом передбачено виконання кожним студентом індивідуального науково-дослідного завдання.

Творча (евристична), наближена до наукового осмислення і узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілепокладання та його досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того, така робота повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності тощо.

Практична реалізація такого принципу навчання пов'язана із використанням в навчальному процесі індивідуальних науково-дослідних завдань.

Індивідуальне науково-дослідне завдання є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і є необхідною умовою формування підсумкової оцінки з дисципліни.

Одним із найважливіших завдань вузівської підготовки є широке залучення студентів до наукових досліджень. Знання і уміння, необхідні для вироблення навиків науково-дослідної роботи майбутні спеціалісти отримують впродовж всього періоду навчання.

Виконання індивідуального науково-дослідного завдання сприяє поглибленню і закріпленню теоретичних знань, отриманих студентами при прослуховуванні лекційного курсу та самостійному вивченню дисципліни, виробленню навичок аналізу соціально-політичних явищ та процесів.

Метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни «Політична теорія» та розвиток навичок самостійної роботи.

Для науково-дослідної роботи характерна певна послідовність протягом всього процесу дослідження, що дозволяє планувати та поетапно контролювати її результати. Зміст і послідовність виконання

науково- дослідного завдання носять індивідуальний характер і контролюються викладачем, але в цілому рекомендується розподілити і проводити роботу у певній послідовності.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми дисципліни, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських занять, охоплює одну тему (декілька тем) або зміст навчального курсу в цілому.

Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом. Завдання можуть мати комплексний характер і тоді до їх виконання можуть залучатися кілька студентів.

Завдання для ІНДЗ повинні мати пошуковий, дослідницький характер, що стимулює студентів до наукової й творчої праці.

Навчальним планом дисципліни «Політична теорія» передбачено ІНДЗ у формі *есе*.

Структура індивідуального навчально-дослідного завдання наступна: Вступ.

Теоретична частина. Аналітична частина.

Дослідна (проектна) частина. Висновки.

Перелік використаної літератури, статичної звітності. Додатки.

ІНДЗ оцінюється за такими критеріями:

- самостійність виконання;
- логічність і послідовність викладення матеріалу;
- повнота розкриття теми (проблемної ситуації або практичного завдання);
- обґрунтованість висновків;
- використання статистичної інформації та довідкової літератури;
- можлива наявність конкретних пропозицій;
- якість оформлення.

Оцінювання індивідуальних завдань проводять за 10 бальною шкалою

Результати виконання ІНДЗ можуть бути викладені на практичному занятті з відповідної теми, або представлені викладачу для перевірки.

**ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА Індивідуальних навчально-дослідних завдань
(за вибором)**

Індивідуальне навчально-дослідні завдання (реферат-презентація)

Модуль 4 Сучасні міжнародні відносини. Світовий порядок у ХХІ ст.

- 1 Глобалізація : політичні прояви та наслідки
- 2 Зовнішня політика США в першій половині ХХІ ст.
- 3 Зовнішня політика Китаю в першій половині ХХІ ст.
- 4 Зовнішня політика Росії в першій половині ХХІ ст.
- 5 Зовнішня політика України в першій половині ХХІ ст.
- 6 Двосторонні відносини Україна-Африка
- 7 Американська геополітична доктрина щодо України
- 8 Інтеграція України до Європейського Союзу та формування нових рамок європейської безпеки.
- 9 Дипломатичний фронт у війні Росії проти України
- 10 Співробітництво України з ЄС: проблеми та перспективи
- 11 Міжнародні збройні конфлікти: поточні геополітичні напруження
- 12 Україна в фокусі глобальних ризиків
- 13 Основні риси міжнародних відносин.
- 14 Національний інтерес держави у міжнародних відносинах.
- 15 Жінки в міжнародних відносинах.
- 16 Дипломатія у міжнародних відносинах.
- 17 Політичний реалізм: «баланс сил» та «політична рівновага».
- 18 Політичний ідеалізм. Минуле та перспективи в ХХІ ст.
- 19 Учасники міжнародних відносин: учасник, актор, партнер, фактор, сторона.
- 20 Типологія міжнародних переговорів.

**ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН
ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ.**

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

РОЗДІЛ 4

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Питання до екзамену

1. Види міжнародних відносин.
2. Сутність системи функціонування міжнародних відносин.
3. Світова політика. Світовий політичний процес.
4. Основні маркери сучасних міжнародних відносин і світової політики.
5. Інтерес у міжнародних відносинах. Взаємозв'язок інтересів, мотивів і цілей суб'єктів міжнародних відносин.
6. Дипломатія у міжнародних відносинах.
7. Співробітництво та інтеграція в міжнародних відносин.
8. Аналіз міжнародних відносин у періоди Відродження та Просвітництва. Реалістичний аналіз міжнародних відносин у Н. Макіавеллі.
9. Г. Гроцій як засновник сучасного міжнародного права.
10. Імануїл Кант та концепція «вічного миру». Імануїл Кант – представник ідеалістичного підходу до аналізу міжнародних відносин. «До вічного миру» та проект І. Канта.
11. Класичний підхід та теорія ведення війни Карла фон Клаузевіца.
12. Геополітичний детермінізм. Концепції «Життєвого простору», «природних кордонів», «Харт-ленду», «Рим-ленду».
13. Геостратегія. Концепції З. Бжезинського, Г. Кісінджера, С. Гантінгтона.
14. Роль теорії «балансу сил» та «політичної рівноваги» у формуванні політичного реалізму.
15. Раймон Арон про сутність міжнародних відносин. Міжнародні відносини як альтернатива війни та миру.
16. Подолання недоліків «класичних» парадигм міжнародних відносин: К. Райт, К. Дойч, Д. Сінгер.
17. Транснаціоналізм та перегляд ролі держави як учасника міжнародних відносин. Погляди Дж. Ная, Р. Когейна у праці «Транснаціональні відносини та світова політика»
18. Теорія цивілізацій та С. Хантінгтон.

19. Неомарксизм. Тези І. Валерстайна: «світ-система», «світ-економіка», протиставлення світових «центру» та «периферії».
20. Типи зовнішньої політики.
21. Перша світова війна: хід подій.
22. Лютнева революція 1917 р. в Росії та її вплив на розвиток стратегічної ситуації в Європі. Вступ у війну США. Вихід Росії з війни. Брестський мир.
23. Розстановка сил на міжнародній арені після закінчення війни. Паризька мирна конференція та її рішення.
24. Плани повоєнного облаштування світу. «14 пунктів» Вудро Вільсона.
25. Переділ колоній. Мандатна система.
26. Версальська конференція: учасники та цілі. Версальський мирний договір: зміст та історичне значення..
27. Вашингтонська конференція 1921–1922 рр. «Договір чотирьох», «Договір п'яти», «Договір дев'яти».
28. Створення Ліги Націй. Основні принципи Версальсько-Вашингтонського міжнародного порядку.
29. Міжнародні відносини в роки світової економічної кризи 1929-1933 років.
30. Встановлення нацистської диктатури в Німеччині. Наростання загрози війни та спроби створення системи колективної безпеки. Курс Гітлера на відмову від Версальського договору.
31. Становлення блоку агресивних держав.
32. Політика замирення нацистської Німеччини. Аншлюс Австрії. Чехословацька криза. Мюнхенська конференція: її рішення та наслідки.
33. Початок та основні причини Другої світової війни. Зовнішня політика СРСР на початковій стадії війни.
34. Проблема відкриття другого фронту у Західній Європі. Вступ США у війну. Тегеранська конференція.
35. Капітуляція Німеччини. Завершальний етап війни та Тихому океані. Капітуляція Японії.
36. Потсдамська конференція та її рішення. Німецьке питання.
37. Створення Організації Об'єднаних націй (ООН).
38. Китайська проблема після Другої світової війни.

39. Доктрина Трумена. «План Маршала».
40. Утворення військово-політичних блоків.
41. Німецька проблема в умовах створення біполярності.
42. Регіональні конфлікти та умови їх вирішення в умовах біполярного світу. Перша арабо-ізраїльська війна. Іранська нафтова проблема. Утворення Багдадського пакту. Троїста агресія проти Єгипту.
43. Розпад колоніальної системи та вихід нових держав на міжнародну арену. Створення «Руху неприєднання».
44. Початок Європейської інтеграції. План Шумана.
45. Корейська війна 1950-53 років та її міжнародні наслідки. Візит Хрущова до США. Американська війна в Індокитаї. Трикутник Генрі Кіссінджера. Події в Лаосі та Камбоджі. Третя та Четверта Берлінські кризи.
46. «Карибська криза» 1962 року – як небезпека прямого зіткнення двох супердержав.
47. Загальноєвропейський процес та його роль у завершенні епохи блокового протистояння.
48. Вплив розпаду СРСР на зовнішню політику країн світу. Етнополітичні конфлікти на пострадянському просторі.
49. Монополюсний світ та його переваги і недоліки для розвитку людства.
50. Зовнішня політика України на початку XXI ст.

Тестові завдання для самостійного опрацювання за всіма темами:

1. Поняття «міжнародні відносини» було введено в науковий обіг:

- a) Джеремі Бентам
- b) Мортон Каплан
- c) Ганс Моргентау
- d) Гуго Гроцій

2. Р. Арон вважав, «міжнародні відносини – це відносини між політичними одиницями», якими вважав насамперед:

- a) Транснаціональні корпорації
- b) Держави
- c) Неурядові організації
- d) Видатні особистості

3. Р. Арон вважав, що «міждержавні відносини виражаються у специфічній поведінці символічних персонажів»:

- a) Президента і міністра закордонних справ
- b) Дипломата й солдата
- c) Послів держави А і посла держави В

4. Модель оцінювання поведінки держави в системі міжнародних відносин, яка складається з п'яти змінних, запропонував:

- a) Джеймс Капоразо
- b) Джеймс Н. Розенау
- c) Вудро Вільсон

5. Діяльність держав, що здійснюються через участь у різних міжнародних організаційних структурах, через двосторонні й широкомасштабні договори про дружбу та співробітництво, це - :

- a) Співпраця
- b) Партнерство
- c) Взаємодія

6. Суперництво як одна із основних форм міжнародної взаємодії передбачає:

- a) Мирний характер боротьби між державами за вигідну реалізацію свого національного інтересу
- b) Силовий характер боротьби між державами за вигідну реалізацію свого національного інтересу

7. Якщо не вдається врегулювати несумісні інтереси двох держав або їхніх груп, то це форма взаємодії має назву:

- a) Суперництво
- b) Конфлікт
- c) Війна

8. Міжнародні відносини, вважав Г. Моргентау, складаються з елементів:

- a) Міжнародні конфлікти, альянси, зовнішня політика держав, силовий потенціал держав
- b) Міждержавні відносини, міжнародні організації, міжнародне право, силовий потенціал держав.

9. Існує пряма залежність між силовим потенціалом і типом зовнішньої політики. Слабка держава у випадку загрози вдаватиметься до політики:

- a) Нейтралітету, ізоляціонізму, створення альянсів
- b) Підтримки статус-кво, імперіалізм, боротьби за підвищення престижу
- c) Участь у міжнародних організаціях, нейтралітету, дипломатичного демаршу

10. Існує пряма залежність між силовим потенціалом і типом зовнішньої політики. Сильна держава у випадку загрози вдаватиметься до політики:

- a) Нейтралітету, ізоляціонізму, створення альянсів
- b) Підтримки статус-кво, імперіалізм, боротьби за підвищення престижу
- c) Участь у міжнародних організаціях, нейтралітету, дипломатичного демаршу

11. Г. Моргентау писав у книзі «Політичні відносини між державами», що міжнародні відносини є:

- a) Боротьба за силу та мир
- b) Боротьба за безпеку та території
- c) Боротьба за справедливість та мир

12. Представники неореалізму вважають, що міжнародні системи перебувають у:

- a) Хаосі
- b) Анархії
- c) Під керівництвом світового уряду

13. Кеннет Волтц вважав, що найбільш сильним державам диктують вимоги:

- a) Інша сильна держава (сила)
- b) Міжнародні організація (норми)
- c) Системні правила в результаті взаємодії держав-егоїстів

14. У структурі міжнародних відносин сферу державних інтересів, міждержавної взаємодії, владних відносин зачепають:

- a) Міжнародні політичні відносини
- b) Міжнародно-правові відносини
- c) Міжнародні військово-політичні відносини

15. Міжнародні відносини розгортаються й існують на різних масштабних рівнях (по вертикалі). До них відносяться:

- a) Глобальні міжнародні відносини, регіональні відносини
- b) Групові, двосторонні відносини
- c) Залежать від конкретно-історичної ситуації

16. Міжнародні відносини розгортаються й проявляються на різних групових рівнях (по горизонталі). До них відносяться:

- a) Глобальні міжнародні відносини, регіональні відносини
- b) Групові, двосторонні відносини
- c) Залежать від конкретно-історичної ситуації

17. Г. Моргентау визначає зовнішню політику як:

- a) Тісну взаємодію суспільств різних держав, яка не піддається державному контролю
- b) Політику сили, в якій національні інтереси підносяться над будь-якими міжнародними нормами, принципами.
- c) Поведінку «раціональної актора»

18. Р. Арон символічно зобразив зовнішню політику двома фігурами:

- a) Терориста і переговорника
- b) Дипломата і солдата
- c) Ш. М. Талейрана і К. Меттерніха

19. Особлива діяльність держави, пов'язана з реалізацією такого курсу в міжнародних справах, який покликаний регулювати відносини з іншими державами й народами відповідно до певних принципів і завдань, що здійснюється різними засобами і методами. Ця діяльність –

- a) Дипломатія

- b) Зовнішня політика
- c) Співробітництво

20. Слабка зовнішня політика, за Дж. Розенау, це:

- a) Ґрунтується на вже досягнутому пункті рівноваги між середовищами, який держави намагаються зберегти
- b) Полягає у підпорядкуванні впливу міжнародного середовища.

21. Консервативна зовнішня політика, за Дж. Розенау, це:

- a) Ґрунтується на вже досягнутому пункті рівноваги між середовищами, який держави намагаються зберегти
- b) Полягає у підпорядкуванні впливу міжнародного середовища.

22. Агресивна зовнішня політика, за Дж. Розенау, це:

- a) Прагнення держави одночасно змінювати своє внутрішнє та міжнародне середовище, досягаючи динамічної рівноваги між ними
- b) Впливає з незадоволення правлячої політичної еліти міжнародним порядком та статусом держави у ньому.

23. Агресивна зовнішня політика, за Дж. Розенау, це:

- a) Прагнення держави одночасно змінювати своє внутрішнє та міжнародне середовище, досягаючи динамічної рівноваги між ними
- b) Впливає з незадоволення правлячої політичної еліти міжнародним порядком та статусом держави у ньому.

24. До типів зовнішньополітичних відносин відносяться:

- a) Партнерські відносини
- b) Конфронтаційні відносини
- c) Домінантні відносини
- d) Ідеальні відносини

25. Дипломатичний демарш, воєнне суперництво, загроза силою або її застосування відносяться до такого типу зовнішньополітичних відносин як:

- a) Домінантні відносини
- b) Конфронтаційні відносини

26. Спільна позиція з певних питань міжнародного життя, взаємні гарантії безпеки, підготовка військових спеціалістів, проведення спільних навчань підрозділів і з'єднань збройних сил відноситься до такого типу зовнішніх відносин:

- a) Домінантні відносини

b) Партнерські відносини

27. Якщо держава контролює іншу через економічну залежність, встановлює нагляд над політичним керівництвом, заводить війська на її територію, такий тип зовнішньополітичних відносин є:

a) Домінантними відносинами

b) Конфронтаційними відносинами

28. Діяльність, яка здійснюється у формі переговорів, візитів, спеціальних конференцій і нарад, підготовки та укладання двосторонніх і багатосторонніх угод, листування, участі в роботі міжнародних організацій – це:

a) Міжнародна медіація

b) Дипломатія

c) Миротворчість

29. Засіб мирного вирішення суперечок між державами шляхом серії переговорів за участю третьої держави та на основі висунутих нею умов має назву:

a) Посередництво

b) Човникова дипломатія

c) Міжнародний арбітраж

30. У 1974 р. державний секретар США Г. Кіссінджер розпочав перший раунд переговорів між Єрусалимом і столицями арабських країн. Ці дії мали цілі:

a) Загострення міждержавних відносин, інтернаціоналізація внутрішніх конфліктів з метою тиску на контрагента за допомогою використання послуг посередників

b) Досягнення власних інтересів у комбінації суб'єктів, більшість з яких не мають повної інформації про цілі та навіть склад її учасників

c) Досягнення врегулювання міжнародного конфлікту

31. Згода сторін співіснувати з різними поглядами на певний об'єкт незгоди і вживається в дипломатії для позначення неформальної домовленості між сторонами певного протистояння (перемир'я, домовленість про згоду в полон) – це:

a) Status quo

b) Modus vivendi

c) Ad hoc

32. Вперше системний підхід у дослідженнях міжнародної політики та наукову евристику «міжнародної системи» здійснив:

- a) Талкотт Парсонс
- b) Девід Істон
- c) Мортон Каплан

33. Соціальна система особливого типу, якій притаманний слабкій ступінь інституціоналізації та інтеграції елементів усередині цілісність, а також значна політико-економічна автономія складових елементів - це:

- a) Економічна система
- b) Міжнародна система
- c) Глобальна система

34. Віденська система міжнародних відносин – це :

- a) Глобальна, біполярна міждержавна система
- b) Система політичної рівноваги європейських держав

35. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин:

- a) Глобальна, біполярна міждержавна система
- b) Система політичної рівноваги європейських держав

36. Найбільш загальним законом функціонування міжнародної системи вважають:

- a) Залежність поведінки міжнародних акторів від структурних характеристик системи
- b) Закон рівноваги міжнародних систем, або закон «балансу сил»
- c) Закон кореляції між поляризацією і стабільністю міжнародної системи

37. Державо-центрична модель міжнародної системи – це:

- a) Віденська система міжнародних відносин
- b) Вестфальська система міжнародних відносин
- c) Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин
- d) Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин

38. Для якої системи міжнародних відносин має бути не менше п'яти великих держав, за М. Капланом:

- a) Глобальна система «балансу сил»
- b) Біполярна система

с) Історична система

39. До трьох структурних вимірювань міжнародної системи, за Р. Ароном, відноситься:

а) Конфігурація співвідношення сил; ієрархія акторів; гомогенність або гетерогенність її складу

б) Конкретні зв'язки між реально існуючими, державно-організованими соціальними спільнотами й іншими акторами

40. Ступінь згоди, на яку готові міжнародні суб'єкти стосовно базових принципів (суверенітету, політична легітимності) або цінностей (прав людини, ринкової економіки, демократії) визначає:

а) Гомогенний чи гетерогенний характер структури міжнародної системи

б) Біполярність чи мультикулярність.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Знання здобувача є повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач виконує всі завдання практичних занять і домашньої/самостійної роботи; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на питання під час усного і письмового опитування; бере активну участь у обговоренні питань, користується додатковою науковою літературою; самостійно опрацьовує першоджерела, щоб виконати додаткові завдання; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з

		предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач володіє знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, але допускає помилки; з похибками виконує та аналізує практичні завдання.
	2 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (доповідь-презентація)	0-1 балів	Завдання не виконано або є плагіатом або передруком з мережі Інтернет.
	2 - 3 бали	Доповідь-презентація не дуже якісна, не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, зміст матеріалу представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, або вони взагалі відсутні, тема не розкрита, робота не відповідає обсягу, її оформлення не відповідає вимогам. Презентація виконана самостійно, проте автор(ка) не може презентувати матеріал в аудиторії, не може відповісти на питання від аудиторії.
	4 - 6 балів	Доповідь-презентація задовільна, загалом відповідає вимогам, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал частково розкритий, у висновку сформульовані загальні висновки, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня. Презентація виконана самостійно але інформація на слайдах надана без покликань. Матеріал фрагментований. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії.

	7 – 8 балів	Доповідь-презентація якісна із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно автор(ка) пояснює матеріал впевнено виправляється, змістовний матеріал розкритий, у висновку сформульовані самостійні висновки, які містять незначні огріхи, тема розкрита загалом, робота відповідає обсягу, інформація на слайдах подана з покликанням на джерела, гідно оформлені і актуальна. Презентація виконана самостійно, автор(ка) може презентувати матеріал в аудиторії але не впевнено відповідає на питання від аудиторії.
	9-10 балів	Доповідь-презентація якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, автор(ка) без перешкод презентує матеріал, зміст презентації представлений з позицій сучасного розвитку науки, без перевантаження слайдів текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні висновки, які підкріплені фактичними доказами, робота відповідає обсягу, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить покликання на джерела, гідно оформлені і актуальні. Презентація виконана самостійно із елементами новизни та оригінальності, оформлення відповідає вимогам, автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії але впевнено відповідає на питання від аудиторії, але подекуди може припускатися незначних помилок
Письмова робота	0-2 бали	Здобувач не менше ніж на 30% контрольних завдань надав правильну відповідь
	3-4 бали	Здобувач не менше ніж на 50% контрольних завдань надав правильну відповідь

5-6 бали	Здобувач на 51% - 70% контрольних завдань надав правильну відповідь
7-8 балів	Здобувач на 71% - 90% контрольних завдань надав правильну відповідь
9-10 балів	Здобувач на 91% - 100% контрольних завдань надав правильну відповідь

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Міжнародні відносини» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не аналюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач

	розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.
--	---

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері міжнародних відносин. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері міжнародних відносин, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо зміни методів роботи у сфері міжнародних відносин при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.

Задовілено (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила, морально-етичні норми різних аспектів діяльності політолога.
Задовілено (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо організації роботи у сфері міжнародних відносин несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії, але відсутнє глибоке розуміння логіки психічних процесів в організації та управлінні.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички. Здобувач не допускається до заліку та проходить повторне вивчення дисципліни.

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)		ІНДЗ	екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом		
Тема 1	0-4		0-10	

Тема 2	0-4	0-70	0-20	0-100
Тема 3	0-4			
Тема 4	0-4			
Тема 5	0-4			
Тема 6	0-4			
Тема 7	0-4			
Тема 8	0-4			
Тема 9	0-4			
Тема 10	0-4			
Тема 11	0-4			
Тема 12	0-4			
Тема 13	0-4			
Тема 14	0-4			
Тема 15	0-4			
Письмова робота	0-10			

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована джерела інформації Основна література

1. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці : Книги – XXI, 2019. 272 с.
2. Міжнародні відносини : Навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей вищої освіти / Г. Оборський, І. М. Чистякова, Г. Воробйова. Київ: Каравела, 2019. 178 с.
3. Теорія міжнародних відносин : підручник / М. Требін, Л. Герасіна, Ю. Панфілов. Харків : Право, 2022. – 472 с.
4. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин : Навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 256 с.
5. Історія політичної думки: підручник / Хома Н. М., Дмитрашко С. А. та ін. Львів: «Новий світ-2000», 2016. – 1000 с.
6. Історія політичної думки: навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2014. – 766 с.
7. Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
8. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник: у 2-х т. / Н. М. Хома, О. В. Бабкіна, С. А. Дмитрашко та ін. Львів: «Новий Світ-2000», 2016. Т.1.516 с.
9. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник: у 2-х т. / Н. М. Хома, С. А. Дмитрашко та ін. Львів: «Новий Світ-2000», 2017. Т.2. 535 с.
10. Яхно Т. П., Куревіна І. О. Конфліктологія та теорія переговорів. Навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2021. 208 с.

Допоміжна

1. Бадью А. Похвала політиці. Статті та виступи. Львів : Видавництво Анетти Антоненко ; Київ : Видавництво Ніка-Центр, 2019. 224 с.
2. Белл Д. Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії. К. : Наш Формат, 2023. 336 с.
3. Бжезинський Збігнев. Велика шахівниця. Київ: Фабула, 2018. 288 с. URL: <http://online-knigi.com.ua/page/5572>

4. Дмитрашко С. А. Трансформація зовнішньополітичних відносин Сполучених Штатів Америки та Саудівської Аравії: геополітичний та безпековий вимір. *Політікус*. 2023. Вип. 4. С.152 – 157
5. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. / Пер. с англ. Т. Цимбал. Київ : Наш Формат, 2020. 448 с.
6. Наумкіна С. М. ЄС як середовище конфліктів: аналіз основних ліній розлому в інтересах держав-учасниць. Політичні конфлікти і кризи в сучасній Україні та світі: практична реалізація врегулювання: монографія /за заг. ред. Г. П. Щедрової. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. 160 с. С 44-66.
7. Кіссінджер Генрі. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ: Нащ формат, 2019. 320 с.
8. Муазі Домінік. Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ. Київ: Брайт Букс, 2018. 184 с.
9. Фукуяма Френсіс. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Нащ формат, 2019. 608 с.
10. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. Київ : Наш формат, 2018. 607 с.
11. Ювал Ной Харарі. 21 урок для 21 століття. /Переклад з англ. Олександр Дем'янчук. Київ : BookChef, 2022. 416 с.
12. Науковий журнал «*Politicus*». URL : <http://politicus.od.ua/index>.
13. Підлущкий О. Лідери, що змінили світ. Харків : Фоліо, 2023. 444 с.
14. Політологічний вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка URL: <https://zpv.knu.ua/index.php/pb/>
15. Огаренко Є. С. Три парадокси теорії демократії. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2022. № 35, С. 169–178.
16. InterPolis. Міжнародні та політичні дослідження. URL : <http://heraldiss.onu.edu.ua/>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

2. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
3. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
4. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень URL: <http://www.ucipr.kiev.ua/>
5. Сайт Українського центру політичного менеджменту URL: <http://www.politik.org.ua/>
6. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/ua>
7. Науковий журнал «Politicus». URL: <http://politicus.od.ua/>
8. Представництво ООН в Україні. URL: <http://www.un.org.ua/ua/oon-v-ukraini>
9. Бібліотека ПНПУ імені К. Д. Ушинського. URL : <https://library.pdpu.edu.ua>

ДОДАТОК А
Ключі до тестів

№ питання	Відповіді
1	a
2	b
3	b
4	b
5	a
6	a
7	b
8	a
9	a
10	b
11	a
12	b
13	c
14	a
15	a
16	b
17	b
18	b
19	b
20	b
21	a
22	b
23	a
24	a, b, c
25	b
26	b
27	a
28	b
29	b
30	c
31	b
32	c
33	b

34	b
35	a
36	a
37	b
38	a
39	a
40	a

ГЛОСАРІЙ ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автаркія – політика самоізоляції держави (чи іншого політико-територіального утворення) від політичних, економічних, соціальних, культурних та інших зв'язків з іншими державами; створення замкненої самодостатньої системи господарювання в межах окремої країни.

Авторитаризм (лат. *autoritas* – повна влада) – режим правління, за якого всю чи більшу частину влади зосереджено в руках однієї особи чи групи осіб.

Аллокація – загальна політична домовленість про територіальне розмежування між державами (попередній етап встановлення державного кордону).

«Анаконди» стратегія – система заходів, спрямованих на встановлення геополітичного кордону над береговою зоною держави, регіону чи континенту з метою блокування комунікацій супротивника, максимального обмеження його зв'язків з іншими державами.

Анексія – офіційне приєднання захопленої країни або її частини до складу території держави-завойвниці.

Анклав – оточена з усіх боків державною територією частина території іншої держави, що не має виходу до моря – безпосереднього територіального зв'язку з основною територією своєї держави.

Атлантизм – геополітична теорія, що обґрунтовує переваги морських держав (західного світу) над континентальними, провідну роль країн Північної Атлантики у всьому світі.

Багатополярність – специфічна риса геополітичних чи гео економічних моделей світу, побудованих на основі наявності і взаємодії на світовій арені декількох провідних «полюсів» могутності (сили).

Баланс сил – сукупна взаємодія різних за спрямованістю і силою потоків експансій з одного боку, і результатів різнорівневого і різнопланового співробітництва – з іншого. Баланс сил є динамічним співвідношенням.

Блок геополітичний – союз, угода між державами задля досягнення спільних політичних, а також воєнних, економічних та інших цілей на міжнародній арені. Виділяють військово-політичні та економічні блоки.

«Буферна держава» - така, що, знаходячись між «полюсами»

геополітичної могутності, перебуває під їх спільним впливом. «Буферна держава» може зберегти незалежність, «граючи» на протиріччях між ними.

Воєнно-політичний конфлікт – вид суспільної взаємодії, що є вищою стадією розвитку антагоністичного протиріччя, яке виникає з приводу політичної влади і розв'язання якого досягається шляхом застосування збройної сили.

Геополітична доктрина – узагальнена система провідних поглядів і керівних принципів стратегії держави у світовому геополітичному просторі, в регіоні та по відношенню до найближчих сусідів.

Геополітична рівновага – стан у міжнародних відносинах, коли потенціали провідних геополітичних акторів приблизно врівноважені.

«Геополітична вісь» - держава, значення якої впливає не з її сили й мотивації, а з особливого вразливого геостратегічного положення для «геостратегічних» гравців.

Геостратегічний регіон – частина світового простору, що має глобальне значення для забезпечення міжнародної безпеки. Або, сукупність держав, об'єднаних у військово-стратегічний блок.

Глобалізація – сукупність світових політичних, соціальних, економічних, культурних та інших процесів, що докорінним чином змінюють життя людства, трансформують світову геополітичну систему і міжнародні відносини.

Делімітація – визначення у договорі між суміжними державами загального напрямку проходження державного кордону й графічне зображення його на доданих до договору великомасштабних картах.

Держава – організація публічної політичної влади, яка покликана захищати інтереси людей, що мешкають на певній території, і регулювати за допомогою правових норм відносини між ними, використовуючи за потреби спеціальні органи примусу.

Дипломатія — засіб здійснення зовнішньої політики, внутрішнього регулювання держави, народної дипломатії, що являє собою сукупність невоєнних практичних заходів, прийомів і методів, застосовуваних з урахуванням конкретних умов і характеру розв'язуваних задач; офіційна діяльність глав держав і урядів, міністрів закордонних справ, відомств іноземних справ, дипломатичних представництв за кордоном та державі, делегацій, представництв

народної дипломатії на міжнародних конференціях по здійсненню цілей і задач зовнішньої політики держави, захисту прав та інтересів держави, його установ і громадян за кордоном та у державі.

Експансія – розширення сфери впливу політичної, економічної, релігійної чи іншої сили. Територіальна експансія полягає в розширенні підконтрольного певного актору простору.

Зовнішня політика — сукупність відносин держави з іншими державами світу та міжнародними організаціями. Найважливіший засіб ведення зовнішньої політики — дипломатія.

Імперія – велика і могутня держава, що, як правило, включає території підкорених країн і народів і здійснює активну експансіоністську політику на міжнародній арені.

Інформаційний імперіалізм – політика провідних держав світу, спрямована на забезпечення свого панування в інформаційному просторі і інших держав, континентів і всього світу.

Конфлікт – зіткнення протилежних інтересів різних суб'єктів. Виділяють політичні, воєнно-політичні, економічні, соціальні, етнічні, етноконфесійні, інформаційні та інші типи конфліктів.

Міжнародна міжурядова організація – об'єднання держав, утворене на підставі міжнародного договору для досягнення спільних цілей, яка має постійні органи і діє в спільних інтересах держав-членів при збереженні їхнього суверенітету.

Міжнародна неурядова організація - об'єднання юридичних або фізичних осіб з різних країн світу для досягнення спільних цілей.

Національна безпека – стан державної політичної системи, за якого забезпечується її ефективне функціонування, сталий розвиток і здатність до саморегуляції в умовах впливу зовнішніх та внутрішніх чинників. Основні складові національної безпеки: воєнна, політична, економічна, енергетична, інформаційна, екологічна, демографічна.

Національні інтереси – насущні визначальні потреби всього суспільства країни в розвитку державної політики. Виділяють базові (універсальні), «нормальні» та унікальні (специфічні) національні інтереси.

Політична карта світу – відображення (модель) геопросторової політичної організації суспільства в глобальному масштабі.

Постмодернізм – дослідницький підхід, згідно з яким вивчається багатоваріантність і динаміка сприйняття окремими людьми і

соціальними групами політичного простору, вплив політичного дискурсу на формування геополітичної свідомості населення, роль ЗМІ у формуванні політичного дискурсу на різних рівнях геопросторової політичної організації суспільства тощо.

Світова система – сукупність взаємопов’язаних і взаємодіючих у світовому просторі держав, міжнародних організацій та інших недержавних акторів, що утворюють певну цілісність.

Світовий порядок – загальний політичний устрій на вищому глобальному рівні, що відбиває сформований на світовій арені баланс сил. Біполярний, монополярний, багатополарний світовий порядок.

Таласократія – морська сила, морська могутність.

Телулократія – континентальна або сухопутна сила.

Транскордонний регіон – соціально-економічна система, яка охоплює суміжні території двох чи кількох сусідніх країн і характеризується певною єдністю природної першооснови та/ чи розселення, трудових і культурно-побутових зв’язків населення, господарства, інфраструктури, часто також історичних, етнічних і культурних традицій.

Хартленд («серцевина землі») – центральні райони Євразії, які згідно з концепцією Х. Макіндера, відіграють провідну роль у світовому історичному процесі.

«Чорноморська» доктрина – запропонований українським вченим Ю. Липою геополітичний проєкт широкої інтеграції країн Чорноморського регіону за провідної ролі України.

Навчально-методичне видання

Наумкіна С. М., Дмитрашко С. А.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Міжнародні відносини» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія»). Одеса: Університет Ушинського, 2023. 76 с.